TEST

درسنامه ریاضیات کنکور

نمونه نکته و تست:

هندسه دوازدهم

Dr. Ali Reza Nooreddiny

PhD in pure mathematics

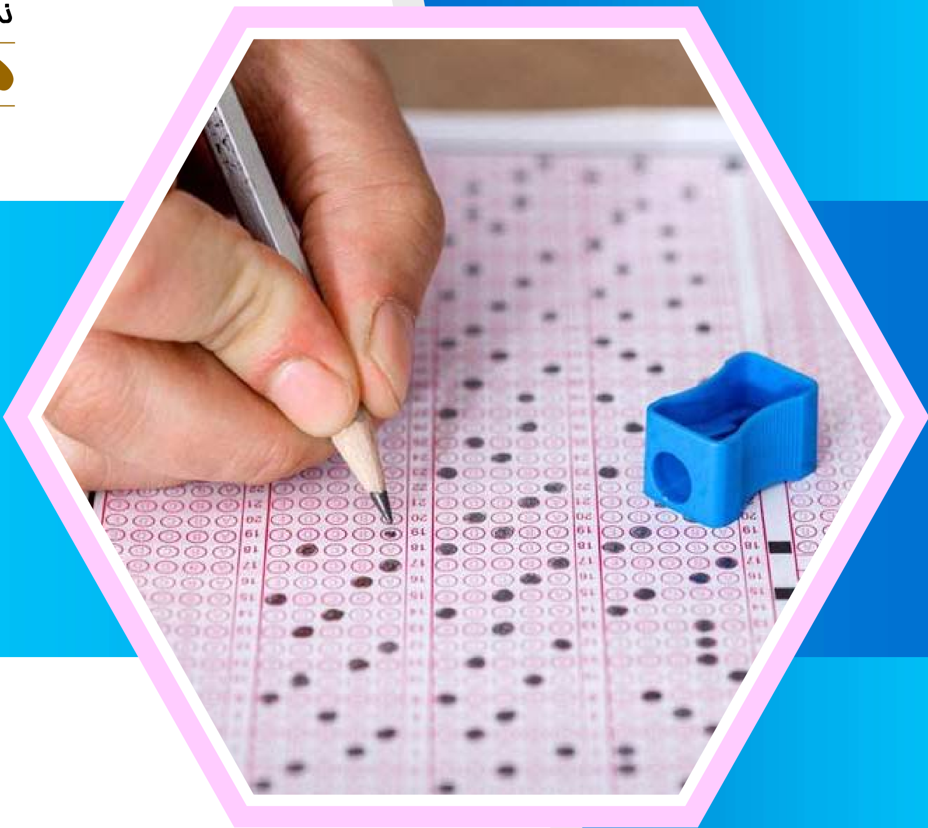

۰۹۳۵ ۶۰۰ ۸۴۵۴

۰۹۲۰ ۶۰۰ ۸۴۵۴

The Best
Quality in Education
D&A - Since 2012

گروه علمی درس‌آموز

مرجع تخصصی تولید محتوای آموزشی

«ریاضیات» & «هوش و استعداد تحلیلی»

«اهداف مجموعه ما»

ثبت بهترین سابقه تحصیلی و عملکرد برای دانش‌آموزان کشور (نهایی ۲۰)

کسب رتبه‌های برتر کنکور و ورودی سمپاد و نمونه 100%

در ۴ سطح و زمینه گوناگون:

آموزش مفهومی کتاب و آمادگی نهایی؛

آموزش نکته و تست پیشرفته کنکور؛

آموزش ریاضیات تیزهوشان؛

و:

آموزش هوش و استعداد تحلیلی

(لیست کامل در انتهای فایل)

Up to date

درس‌آموز: (منحصر به‌فرد)

جزئیات این مجموعه

آموزش کنکور

(درسنامه محور)

هسته اصلی این پک آموزشی، یک درسنامه دقیق و مفهومی، نکات و تکنیک‌های سریع با پوشش کامل از محتوای آموزشی مربوطه است.

سطح نرمال آموزش کنکوری

جهت آمادگی شرکت در آزمون‌ها و کنکور

سطح پیشرفته آموزش

ویژه کسب نمره کامل ۱۰۰٪ در آزمون‌ها و کنکور

طرح و تشریح

صدها مثال و تست متوسط، دشوار و دشوارتر

بانک تمرین تست

شامل صدها تست متوسط و دشوار (پاسخنامه تشریحی جداگانه دارد.)

پوشش آزمون‌های آزمایشی و آخرین کنکورها

Up to date

TEST

فهرست

TEST

۲

ماتریس (۲)

فهرست	صفحه
دترمینان و کاربرد	۳۲
وارون ماتریس‌ها	۴۲
دستگاه معادلات	۵۱
ویژه صد درصدی‌ها	۵۵
تمرین تست	۵۹

۱ دترمینان و کاربرد

به هر ماتریس مربعی مانند A، طبق روش‌هایی خاص، عددی به نام **«دترمینان»** و دارای نماد $|A|$ نسبت داده می‌شود.

محاسبه‌ی دترمینان را با ماتریس‌های ساده‌تر شروع می‌کنیم.

نکته ۱

دترمینان:

برای یک ماتریس مربعی مرتبه ۲ مانند $A=\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$، دترمینان برابر است با:

$$|A|=\begin{vmatrix} a & b \\ c & d \end{vmatrix}=ad-bc$$

برای نمونه؛

$$A=\begin{bmatrix} ۳ & -۱ \\ ۲ & ۰ \end{bmatrix} \Rightarrow |A|=۳(۰)-(-۱)(۲)=۲$$

حالت خیلی خاص:

دترمینان ماتریس مرتبه‌ی ۱×۱ با درایه‌ی داخل آن یکسان است. نمونه‌ها:

$$\underbrace{[۳]}_{\text{ماتریس}}=\underbrace{|۳|}_{\text{دترمینان}}=\underbrace{۳}_{\text{درایه}} \quad \text{و} \quad [-\tfrac{۱}{۲}]=|-\tfrac{۱}{۲}|=-\tfrac{۱}{۲}$$

اگر با اضافه کردن دو واحد به درایه‌های ماتریس $A=\begin{bmatrix} ۳ & ۴ \\ ۶ & a \end{bmatrix}$ دترمینان آن تغییر نکند، مقدار a کدام است؟

❶ ۱ ❷ ۳ ❸ ۵ ❹ ۷

گزینه ۴

باید داشته باشیم:

$$\begin{vmatrix} ۳ & ۴ \\ ۶ & a \end{vmatrix}=\begin{vmatrix} ۵ & ۶ \\ ۸ & a+۲ \end{vmatrix} \to ۳a-۲۴=۵(a+۲)-۴۸ \to ۳a-۵a=۲۴+۱۰-۴۸$$

$$\to -۲a=-۱۴ \Rightarrow a=۷$$

برای ماتریس $A=\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$ با درایه‌های صحیح و ماتریس $B=\begin{bmatrix} ۱ & ۰ & a \\ ۰ & \sqrt{۲}b & ۰ \\ c & ۰ & d \end{bmatrix}$، اگر $|A|=۲$ و $B^۲=۲I$ باشد، حاصل‌ضرب درایه‌های غیرصفر ماتریس $B^۳$ کدام است؟ (نوبت ۱- کنکور ۱۴۰۴)

❶ $۳۲\sqrt{۲}$ ❷ $۲\sqrt{۲}$ ❸ $-۲\sqrt{۲}$ ❹ $-۳۲\sqrt{۲}$

گزینه ۴

می‌دانیم $ad-bc=۲$ است و:

$$B^۲=\begin{bmatrix}۱+ac & ۰ & a+ad\\ ۰ & ۲b^۲ & ۰\\ c+cd & ۰ & ac+d^۲\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}۲ & ۰ & ۰\\ ۰ & ۲ & ۰\\ ۰ & ۰ & ۲\end{bmatrix}\to ac=۱\,,\ \underbrace{a(۱+d)=۰}_{(\text{I})}\,,\ \underbrace{c(۱+d)=۰}_{(\text{II})}\,,\ b=\pm۱$$

باید $d=-۱$ باشد، در غیر این صورت، طبق (I) و (II)، باید $a=c=۰$ که با توجه به $|A|=۲$، غیرممکن است.

اکنون با توجه به $ac=۱$، دو حالت ممکن است:

۱) $a=c=۱$: در این‌صورت طبق $ad-bc=۲$ باید $-۱-b=۲$ باشد که غیرممکن است.

۲) $a=c=-۱$: در این‌صورت باید $۱+b=۲$ باشد که مقدار مجاز $b=۱$ را خواهد داشت.

در نتیجه:

$$B^۳=BB^۲=B\times۲I=۲B=\begin{bmatrix}۲ & ۰ & -۲\\ ۰ & ۲\sqrt{۲} & ۰\\ -۲ & ۰ & -۲\end{bmatrix}\Rightarrow ۲(-۲)(۲\sqrt{۲})(-۲)(-۲)=-۳۲\sqrt{۲}$$

دترمینان ۳×۳:

بسط (محاسبه) دترمینان ماتریس مربعی مرتبه‌ی ۳: $A=\begin{bmatrix}۱ & ۲ & ۳\\ ۴ & ۵ & ۶\\ ۷ & ۸ & ۹\end{bmatrix}$ را بر حسب سطر دوم ببینید:

نکته ۲

- اولین درایه‌ی سطر دوم ۴ است، علامتِ شروع محاسبات توسط شماره‌ی سطر و ستون این درایه که ۲ و ۱ هستند، تعیین می‌شود:

$(-۱)^{۲+۱}=-۱\ \rightarrow$ اولین علامت منفی است.

- از ماتریس A، سطر و ستونی که درایه‌ی ۴ در آن قرار دارد را حذف می‌کنیم:

$$\begin{bmatrix}۱ & ۲ & ۳\\ ۴ & ۵ & ۶\\ ۷ & ۸ & ۹\end{bmatrix}\Rightarrow\begin{bmatrix}۲ & ۳\\ ۸ & ۹\end{bmatrix}$$

درایه‌ی ۴ و دترمینان ماتریس ۲×۲ بالا با علامت منفی یا مثبت مرحله‌ی قبل در هم ضرب می‌شوند:

$$-(۴)\begin{vmatrix}۲ & ۳\\ ۸ & ۹\end{vmatrix}=-۴(۲\times۹-۳\times۸)=۲۴$$

- برای دو درایه‌ی دیگر ۵ و ۶ واقع در سطر دوم نیز مقادیر مانند بالا حساب شده و سه عدد حاصل با هم جمع می‌شوند تا دترمینان ماتریس حساب شود.

(نیاز به تکرار مرحله‌ی اول نیست، علامت‌ها را یک در میان مثبت و منفی بگیرید.)

پس:

$$|A|=-(۴)\begin{vmatrix} ۲ & ۳ \\ ۸ & ۹ \end{vmatrix}+(۵)\begin{vmatrix} ۱ & ۳ \\ ۷ & ۹ \end{vmatrix}-(۶)\begin{vmatrix} ۱ & ۲ \\ ۷ & ۸ \end{vmatrix}=۲۴-۶۰+۳۶=۰$$

دترمینان را به چند روش دیگر می‌نویسیم:

- **بر حسب سطر سوم:**

اولین علامت $(-۱)^{۳+۱}=+۱$ مثبت است و بقیه یک در میان:

$$|A|=+(۷)\begin{vmatrix} ۲ & ۳ \\ ۵ & ۶ \end{vmatrix}-(۸)\begin{vmatrix} ۱ & ۳ \\ ۴ & ۶ \end{vmatrix}+(۹)\begin{vmatrix} ۱ & ۲ \\ ۴ & ۵ \end{vmatrix}=-۲۱+۴۸-۲۷=۰$$

- **بر حسب ستون اول:**

اولین علامت $(-۱)^{۱+۱}=+۱$ مثبت است و بقیه یک در میان:

$$|A|=+(۱)\begin{vmatrix} ۵ & ۶ \\ ۸ & ۹ \end{vmatrix}-(۴)\begin{vmatrix} ۲ & ۳ \\ ۸ & ۹ \end{vmatrix}+(۷)\begin{vmatrix} ۲ & ۳ \\ ۵ & ۶ \end{vmatrix}=-۳+۲۴-۲۱=۰$$

روش دیگری برای محاسبه‌ی دترمینان در ادامه‌ی همین بخش خواهیم دید.

اگر حاصل دترمینان $\begin{vmatrix} -۱ & ۱ & -a \\ ۰ & ۲ & ۱ \\ ۲ & ۰ & a \end{vmatrix}$ برابر ۸ باشد، مقدار a کدام است؟

❶ ۱ ❷ ۴ ❸ ۲ ❹ ۳

گزینه ۴

دترمینان را بر حسب سطر سوم بسط می‌دهیم:

$$۲[(۱)(۱)-(-a)(۲)]-۰[(-۱)(۱)-(-a)(۰)]+a[(-۱)(۲)-(۱)(۰)]=۲(۱+۲a)+a(-۲)=۲a+۲$$

بنابراین: $۲a+۲=۸$ و در نتیجه خواهیم داشت: $a=۳$.

توجه کنید: (مهم)

برای سرعت بیشتر و در صورت امکان، دترمینان را بر حسب سطر یا ستونی بسط دهید که درایه‌های صفر بیشتری در آن قرار دارد.

جواب‌های معادله‌ی $\begin{vmatrix} -۴ & ۱ & ۱ \\ ۱ & ۲-x & ۱ \\ ۳ & ۲ & ۳-x \end{vmatrix}=۰$ کدام است؟ (کنکور ۹۹)

❶ ۱ و -۴ ❷ ۱ و ۴ ❸ ۱ و ۵ ❹ ۲ و ۵

گزینه ۳

بسط دترمینان بر حسب سطر اول:

$$-4[(2-x)(3-x)-(1)(2)]-1[(1)(3-x)-(1)(3)]+1[(1)(2)-(2-x)(3)]=0$$
$$\rightarrow\ -4(x^2-5x+4)-1(-x)+1(3x-4)=0\ \rightarrow\ -4x^2+24x-20=0$$
$$\xrightarrow{\div(-4)}\ x^2-6x+5=0\ \rightarrow\ (x-5)(x-1)=0\ \Rightarrow\ x=5\,,1$$

معادله‌ی $\begin{vmatrix} 0 & x-a & x-b \\ a-x & 0 & x-c \\ b-x & c-x & 0 \end{vmatrix}=0$ دارای چند جواب حقیقی است؟

❶ ۱ ❷ ۲ ❸ ۳ ❹ بی‌شمار

گزینه ۴

دترمینان را بر حسب سطر اول بسط می‌دهیم:

$$0-(x-a)[(a-x)(0)-(b-x)(x-c)]+(x-b)[(a-x)(c-x)-(b-x)(0)]=0$$
$$\rightarrow\ (x-a)(b-x)(x-c)+(x-b)(a-x)(c-x)=0$$

اگر داخل پرانتزهای سه ضرب آخر، از منفی فاکتور بگیریم:

$$(x-a)(b-x)(x-c)+(-(x-b))(-(a-x))(-(c-x))=0$$
$$\rightarrow\ (x-a)(b-x)(x-c)-(b-x)(x-a)(x-c)=0$$

تساوی خود به خود برقرار بوده و در نتیجه هر x جواب خواهد بود.

روشی دیگر برای محاسبه‌ی دترمینان ماتریس مرتبه سه:

نکته ۳

روش ساروس:

❖ ستون‌های اول و دوم ماتریس را دوباره به ترتیب در سمت راست آن بنویسید:

$$\begin{vmatrix} -1 & 1 & -3 \\ 0 & 2 & 1 \\ 2 & 0 & 3 \end{vmatrix} \Rightarrow \left|\begin{matrix} -1 & 1 & -3 \\ 0 & 2 & 1 \\ 2 & 0 & 3 \end{matrix}\right|\begin{matrix} -1 & 1 \\ 0 & 2 \\ 2 & 0 \end{matrix}$$

از سمت چپ، سه قطر اصلی و از سمت راست، سه قطر فرعی در آن مشخص کنید.

سپس:

- درایه‌های هر کدام از سه قطر اصلی را در هم ضرب کرده و سه عدد حاصل را جمع می‌کنیم.
- درایه‌های هر قطر فرعی را هم ضرب کرده و سه عدد حاصل را جمع می‌کنیم.

❖ در پایان عدد دوم از عدد اول کم می‌شود.

برای نمونه؛

مقدار دترمینان ماتریس بالا برابر است با:

$$(-۶+۲+۰)-(۰+۰-۱۲)=-۴+۱۲=۸$$

مساحت محدود به نمودار معادله‌ی $\begin{vmatrix} x & y & ۲ \\ ۳ & -۱ & ۰ \\ ۲ & ۱ & ۱ \end{vmatrix}=۰$ و محورهای مختصات کدام است؟

❶ ۱۶ ❷ $\frac{۵۰}{۳}$ ❸ $\frac{۱۰۰}{۳}$ ❹ ۳۴

گزینه ۲

طبق روش ساروس:

$$۰=\begin{vmatrix} x & y & ۲ \\ ۳ & -۱ & ۰ \\ ۲ & ۱ & ۱ \end{vmatrix}\begin{matrix} x & y \\ ۳ & -۱ \\ ۲ & ۱ \end{matrix}=(-x+۰+۶)-(۳y+۰-۴) \Rightarrow x+۳y=۱۰$$

نمودار مورد نظر خط است و باید برخورد آن با محورها تعیین گردد:

$$x=۰: \quad ۳y=۱۰ \Rightarrow y=\frac{۱۰}{۳}$$
$$y=۰: \quad \Rightarrow x=۱۰$$

بنابراین مساحت خواسته شده برابر است با:

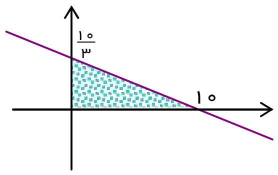

$$\frac{۱}{۲}(۱۰\times\frac{۱۰}{۳})=\frac{۵۰}{۳}$$

استفاده از ویژگی‌هایی دترمینان معمولاً سرعت زیادی به محاسبات می‌دهد.

این ویژگی‌ها در مورد ماتریس مربعی از هر مرتبه‌ای برقرار هستند.

نکته ۴

ویژگی ۱:

بدیهی است که:

اگر تمام درایه‌های یک سطر یا یک ستون صفر باشند، دترمینان برابر صفر است.

در حالت خاص:

$$|\overline{O}|=۰$$

برای نمونه:

$$\begin{vmatrix} -۱ & ۰ & -۳ \\ ۳ & ۰ & ۱ \\ ۲ & ۰ & ۳ \end{vmatrix}=۰$$

برای بیان نکته‌ی بعد:

دترمینان ماتریس زیر را با بسط بر حسب سطر سوم حساب می‌کنیم:

$$A=\begin{bmatrix} a & b & c \\ ۰ & d & e \\ ۰ & ۰ & f \end{bmatrix} \Rightarrow |A|=۰-۰+f\begin{vmatrix} a & b \\ ۰ & d \end{vmatrix}=f(ad-۰)=adf$$

می‌بینید که:

دترمینان از ضرب درایه‌های روی قطر اصلی به‌دست آمد.

نکته ۵

ویژگی ۲:

مانند نمونه قبل، اگر همه‌ی درایه‌های بالا یا همه‌ی درایه‌های پایین قطر اصلی صفر باشند:

دترمینان برابر است با ضرب درایه‌های قطر اصلی.

نمونه‌ی دیگر:

$$\begin{vmatrix} -۱ & ۰ & ۰ \\ ۳ & -۲ & ۰ \\ ۲ & ۵ & ۳ \end{vmatrix}=(-۱)(-۲)(۳)=۶$$

نتیجه:

دترمینان هر ماتریس قطری برابر است با ضرب درایه‌های قطر اصلی.

$$\begin{vmatrix} a & ۰ & ۰ \\ ۰ & b & ۰ \\ ۰ & ۰ & c \end{vmatrix}=abc$$

بویژه:

دترمینان ماتریس همانی همواره برابر عدد یک است.

$$|I_۳|=\begin{vmatrix} ۱ & ۰ & ۰ \\ ۰ & ۱ & ۰ \\ ۰ & ۰ & ۱ \end{vmatrix}=۱\times۱\times۱=۱ \quad \text{و} \quad |I_۲|=\begin{vmatrix} ۱ & ۰ \\ ۰ & ۱ \end{vmatrix}=۱\times۱=۱$$

نکته ۶

ویژگی ۳:

اگر A و B دو ماتریس مربعی هم مرتبه باشند:

$$|AB|=|A|\times|B|$$

نتایج:

همواره $|A^n|=|A|^n$ است؛ زیرا:

$$|A^n|=|\underbrace{A\times A\times\cdots\times A}_{\text{بار } n}|=\underbrace{|A|\times|A|\times\cdots\times|A|}_{\text{بار } n}=|A|^n$$

همچنین؛

با وجودی‌که تساوی $AB=BA$ ممکن است برقرار نباشد، تساوی $|AB|=|BA|$ برای ماتریس‌های مربعی صحیح است.

توجه کنید:

در مورد دترمینان جمع و تفریق ماتریس‌ها، روابطی مشابه ضرب برقرار نیست:

$$|A+B|\neq|A|+|B| \quad \text{و} \quad |A-B|\neq|A|-|B|$$

ماتریس $A=\begin{bmatrix}1&0&1\\1&-1&1\\4&1&2\end{bmatrix}$ داده شده، دترمینان ماتریس $\frac{1}{2}(A^3-A^4)$ کدام است؟

❶ -1 ❷ -4 ❸ -9 ❹ -16

گزینه ۳

می‌توانیم بنویسیم:

$$\frac{1}{2}(A^3-A^4)=\frac{1}{2}A^3(I-A)$$

چون:

$$|A|=\begin{vmatrix}1&0&1\\1&-1&1\\4&1&2\end{vmatrix}=1(-2-1)-0+1(1+4)=2 \quad \text{و} \quad |I-A|=\begin{vmatrix}0&0&-1\\-1&2&-1\\-4&-1&-1\end{vmatrix}=-1(1+8)=-9$$

در نتیجه داریم:

$$|\frac{1}{2}A^3(I-A)|=(\frac{1}{2})^3|A|^3|I-A|=\frac{1}{8}\times2^3\times(-9)=-9$$

اگر A و B دو ماتریس مربعی، $AB=\begin{bmatrix}0&5\\5&0\end{bmatrix}$ و $BA=5\begin{bmatrix}1&0\\-1&a\end{bmatrix}$ باشند، مقدار a کدام است؟

❶ -2 ❷ 2 ❸ 1 ❹ -1

گزینه ۴

کافی است تساوی $|AB|=|BA|$ را به‌کار ببریم:

$$\xrightarrow{BA=\begin{bmatrix}5&0\\-5&5a\end{bmatrix}} 0-25=25a-0 \Rightarrow a=-1$$

اگر $|A|=-3$ و تساوی $(A-I)^3=I+3A-2A^2$ برقرار باشد، $|A^3-2I|$ کدام است؟

❶ 9 ❷ -9 ❸ -27 ❹ 27

گزینه ۱

با استفاده از اتحاد مکعب دو جمله‌ای و تساوی داده شده، ماتریس A^3-2I را مشخص می‌کنیم:

$$A^3-3A^2+3A-I=I+3A-2A^2 \quad \rightarrow \quad A^3-2I=A^2$$

بنابراین:

$$|A^3-2I|=|A^2|=|A|^2=(-3)^2=9$$

توجه کنید:

وقتی A و B مربعی نباشند، دترمینان آن‌ها معنی ندارد؛ ولی AB و BA در صورت مربعی بودن، دترمینانشان دارای معنی است. (ولی روابط $|AB|=|A||B|$ و $|AB|=|BA|$ به ترتیب بی‌معنی و نادرست هستند؛ بیان دقیق و کامل‌تر در بخش پایانی!)

یک نمونه‌ی مرتبط ببینید.

برای ماتریس‌های $A=\begin{bmatrix}1&0\\0&1\\-1&0\end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix}-1&0&1\\0&1&0\end{bmatrix}$، اگر $C=A\times B$ و $D=B\times C\times A$ باشد، $|D|$ کدام است؟

(نوبت ۲- کنکور ۱۴۰۴)

1) ۱
2) ۲
3) ۴
4) ۰

گزینه ۳

با قدری دقت دیده می‌شود که:

$$D=B\times \underbrace{C}_{A\times B}\times A=(B\times A)^2$$

با محاسبه ضرب داریم: $B\times A=\begin{bmatrix}2&0\\0&1\end{bmatrix}$ و در نتیجه:

$$|D|=|(B\times A)^2|=|B\times A|^2=2^2=4$$

نکته ۷

فاکتورگیری:

از درایه‌های یک سطر یا یک ستون می‌توان فاکتور گرفت:

$$\begin{vmatrix}a&b&rc\\d&e&rf\\g&h&ri\end{vmatrix}=r\begin{vmatrix}a&b&c\\d&e&f\\g&h&i\end{vmatrix}$$

بنابراین:

اگر تمام درایه‌های یک سطر یا یک ستون را در عدد r ضرب کنیم، مقدار دترمینان r برابر می‌شود.

از این ویژگی، موارد زیر را می‌توان نتیجه گرفت:

❖ اگر ماتریس A از مرتبه‌ی ۳ باشد، در دترمینان ماتریس rA، سه بار می‌توان از عدد r فاکتور گرفت:

$$\begin{vmatrix} ra & rb & rc \\ rd & re & rf \\ rg & rh & ri \end{vmatrix} = r\begin{vmatrix} a & b & c \\ rd & re & rf \\ rg & rh & ri \end{vmatrix} = r\times r\begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ rg & rh & ri \end{vmatrix} = r\times r\times r\begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ g & h & i \end{vmatrix} = r^{۳}\begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ g & h & i \end{vmatrix}$$

بنابراین: $|rA| = r^{۳}|A|$.

❖ در حالت کلی، اگر ماتریس A مربعی از مرتبه‌ی n باشد، آنگاه:

$$|rA| = r^{n}|A|$$

اگر $|A| = ۴$ و A یک ماتریس ۲×۲ باشد، آنگاه $\left|\frac{|A|}{۲}A\right| + \left|\frac{۲}{|A|}A\right|$ کدام است؟

❶ ۱۸ ❷ ۱۷ ❸ ۱۶ ❹ ۱۵

گزینه ۲

مشابه تست قبل عمل می‌کنیم:

$$\left|\frac{|A|}{۲}A\right| + \left|\frac{۲}{|A|}A\right| = \left|\frac{۴}{۲}A\right| + \left|\frac{۲}{۴}A\right| = |۲A| + \left|\frac{۱}{۲}A\right| = ۲^{۲}|A| + (\frac{۱}{۲})^{۲}|A|$$

$$= ۴(۴) + \frac{۱}{۴}\times ۴ = ۱۷$$

اگر A ماتریس مربعی مرتبه سه بوده، $|A| = -۴$ و $(A-I)^{۲} = -۴A$ باشد، حاصل $|A^{۲}+I|$ کدام است؟

❶ ۳۲ ❷ ۱۶ ❸ ۸ ❹ -۳۲

گزینه ۱

با توجه به اطلاعات داده شده:

$$A^{۲} - ۲A + I = -۴A \quad \rightarrow \quad A^{۲} + I = -۲A$$

بنابراین:

$$|A^{۲}+I| = |-۲A| = (-۲)^{۳}|A| = -۸(-۴) = ۳۲$$

برای ماتریس $A = \begin{bmatrix} ۱ & ۲ & ۲ \\ ۲ & ۱ & ۲ \\ ۲ & ۲ & ۱ \end{bmatrix}$، اگر $|A^{۲} + kA - A| = ۱۲۵$ باشد، دترمینان $(k+۱)I_{۳}$ کدام است؟ ($k \in \mathbb{Z}$)

(نوبت ۱- کنکور ۱۴۰۴)

❶ ۶۴ ❷ ۸ ❸ -۸ ❹ -۶۴

گزینه ۳

با محاسبه $|A| = ۵$ حاصل شده و چون $A^{۲} + kA - A = A(A + kI - I) = A(A + (k-۱)I)$ است، می‌توان نوشت:

$$۱۲۵ = |A||A + (k-۱)I| \xrightarrow{|A|=۵} |A + (k-۱)I| = ۲۵$$

به آسانی خواهیم دید که $A+(k-1)I=\begin{bmatrix} k & 2 & 2 \\ 2 & k & 2 \\ 2 & 2 & k \end{bmatrix}$. بسط دترمینان بر حسب سطر اول:

$$k(k^2-4)-2(2k-4)+2(4-2k)=25$$

با فاکتورگیری از $k-2$ و مرتب سازی، به معادله‌ی $(k-2)^2(k+4)=25$ و یا با ساده سازی معادله، به $k^3-12k-9=0$ خواهیم رسید. در هر دو صورت، با قدری بررسی و جایگذاری مقادیر، $k=-3$ حاصل خواهد شد. در نتیجه:

$$(k+1)I_3=-2I_3 \Rightarrow |-2I_3|=(-2)^3\times 1=-8$$

توجه کنید:

وقتی مانند $k^3-12k-9=0$ ضرایب صحیح هستند، اگر معادله جواب صحیح داشته باشد، باید جواب یک مقسوم علیه عـدد ثابـت معادله (در این‌جا -9) باشد؛ پس آن‌ها را در معادله امتحان کنید!

۲ وارون ماتریس

برخی از ماتریس‌ها دارای وارون هستند؛ ماتریس وارون، کاربردی مشابه وارون عددها دارد.

نکته ۸

وارون ماتریس:

اگر A یک ماتریس مربعی باشد، ماتریس B هم مرتبه‌ی آن «**وارون**» یا «**معکوس**» A است، هرگاه:

$$AB = BA = I$$

در این‌صورت B با A^{-1} نشان داده می‌شود؛ واضح است که A هم معکوس B است.

قبل از بیان روش تعیین ماتریس معکوس، به نمونه‌هایی از کاربرد مفهوم ماتریس وارون توجه کنید.

اگر A و B دو ماتریس بوده و A معکوس‌پذیر باشد، آنگاه $(A^{-1}BA)^{2}$ کدام است؟

❶ $A^{-1}BA$ ❷ I ❸ $A^{-1}B^{2}A$ ❹ $AB^{2}A^{-1}$

گزینه ۳

به راحتی می‌نویسیم:

$$(A^{-1}BA)^{2} = A^{-1}B\underbrace{AA^{-1}}_{=I}BA = A^{-1}BIBA = A^{-1}BBA = A^{-1}B^{2}A$$

اگر $A^{2} = A + 2I$ باشد، وارون ماتریس A کدام است؟

❶ $A - \frac{I}{2}$ ❷ $\frac{A-I}{2}$ ❸ $\frac{A}{2} - I$ ❹ $\frac{A}{3} + I$

گزینه ۲

کافی است عبارت بالا را به صورتی بنویسید که:

ضرب ماتریس A در یک عبارتِ ماتریسی، برابر I شده باشد.

به آسانی می‌توان نوشت:

$$A^{2} - A = 2I \xrightarrow{\div 2} \frac{1}{2}A^{2} - \frac{1}{2}A = I \rightarrow A(\frac{1}{2}A - \frac{1}{2}I) = I$$

پس باید $\frac{1}{2}A - \frac{1}{2}I = \frac{A-I}{2}$ وارون ماتریس A باشد.

اگر A یک ماتریس مربع با شرط $A^{2} = 2I$ باشد، ماتریس $(A-I)^{-1}$ کدام است؟

❶ I ❷ A^{2} ❸ $A - I$ ❹ $I + A$

گزینه ۴

رابطه‌ی داده شده‌ی $A^{۲}=۲I$ را می‌توان به صورت $A^{۲}=I+I$ و یا $A^{۲}-I=I$ نوشت که در نتیجه داریم:

$$(A-I)(A+I)=I$$

بنابراین طبق تعریف، وارون ماتریس $A-I$، ماتریس $A+I$ است.

A ماتریسی مربع است که $A^{۳}=\begin{bmatrix} ۴ & ۰ & ۰ \\ ۰ & ۴ & ۰ \\ ۰ & ۰ & ۴ \end{bmatrix}$. وارون ماتریس $A^{۲}-A+I$ کدام است؟

❶ $\frac{۱}{۵}(A-I)$ ❷ $\frac{۱}{۵}(A+I)$ ❸ $\frac{۱}{۳}(A-I)$ ❹ $\frac{۱}{۳}(A+I)$

گزینه ۲

با اضافه کردن ماتریس I به دو طرف رابطه‌ی داده شده‌ی $A^{۳}=۴I$، آن را به صورت $A^{۳}+I=۵I$ می‌نویسیم. طبق اتحاد چاق و لاغر:

$$A^{۳}+I=۵I \rightarrow (A+I)(A^{۲}-AI+I^{۲})=(A+I)(A^{۲}-A+I)=۵I$$

با تقسیم دو طرف تساوی بر عدد ۵ خواهیم داشت:

$$\frac{۱}{۵}(A+I)(A^{۲}-A+I)=I$$

طبق تعریف، ماتریس $\frac{۱}{۵}(A+I)$ وارون ماتریس $A^{۲}-A+I$ محسوب خواهد شد.

ماتریس‌های A و B هم‌مرتبه و وارون‌پذیر بوده و داریم $A-B=-۳AB$. آنگاه $B^{-۱}-A^{-۱}$ کدام است؟

❶ I ❷ $۳I$ ❸ $-۳I$ ❹ $-I$

گزینه ۳

تساوی داده شده‌ی $A-B=-۳AB$ را یک‌بار از سمت چپ در $A^{-۱}$ ضرب می‌کنیم:

$$A-B=-۳AB \xrightarrow{\times A^{-۱}} \underbrace{A^{-۱}A}_{=I}-A^{-۱}B=-۳\underbrace{A^{-۱}A}_{=I}B \Rightarrow I-A^{-۱}B=-۳B$$

اکنون طرفین تساوی به‌دست آمده را از راست در $B^{-۱}$ ضرب می‌کنیم:

$$I-A^{-۱}B=-۳B \xrightarrow{\times B^{-۱}} IB^{-۱}-A^{-۱}\underbrace{BB^{-۱}}_{=I}=-۳BB^{-۱} \Rightarrow B^{-۱}-A^{-۱}=-۳I$$

نکته ۹

وارون ماتریس ۲×۲:

اگر $A=\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$ داده شده باشد:

❖ شرط این‌که ماتریس A دارای معکوس باشد این است که:

$$|A|=ad-bc\neq ۰$$

❖ در این صورت معکوس A از رابطه‌ی زیر تعیین می‌شود:

$$A^{-۱}=\frac{۱}{ad-bc}\begin{bmatrix} d & -b \\ -c & a \end{bmatrix}$$

توجه کنید:

شرط وارون‌پذیری ماتریس مربع A از هر مرتبه‌ای این است که $|A|\neq ۰$ باشد.

برای نمونه؛

اگر $\begin{bmatrix} ۳ & ۵ \\ ۱ & ۲ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} ۴ & ۳ \\ -۱ & ۵ \end{bmatrix}+X$ باشد، وارون ماتریس X را حساب می‌کنیم.

از تساوی داده شده نتیجه می‌شود که:

$$X=\begin{bmatrix} ۳ & ۵ \\ ۱ & ۲ \end{bmatrix}-\begin{bmatrix} ۴ & ۳ \\ -۱ & ۵ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} -۱ & ۲ \\ ۲ & -۳ \end{bmatrix}$$

بنابراین:

$$X^{-۱}=\frac{۱}{۲\times۲-(-۳)\times(-۱)}\begin{bmatrix} ۱ & ۲ \\ ۲ & ۳ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} ۱ & ۲ \\ ۲ & ۳ \end{bmatrix}$$

«کاربردهای بسیار زیادی از روش بالا را، در ادامه‌ی مبحث ماتریس خواهیم دید.»

نکته ۱۰

کاربرد اصلی:

مهم‌ترین کاربرد ماتریس معکوس در حل معادلات ماتریسی است.

فرض کنید داشته باشیم: $AB=C$؛

- برای تعیین A، کافی است $B^{-۱}$ را از راست در دو طرف تساوی ضرب کنیم:

$$AB=C \;\rightarrow\; ABB^{-۱}=CB^{-۱} \;\Rightarrow\; A=CB^{-۱}$$

- برای تعیین B، کافی است $A^{-۱}$ را از چپ در دو طرف تساوی ضرب کنیم:

$$AB=C \;\rightarrow\; A^{-۱}AB=A^{-۱}C \;\Rightarrow\; B=A^{-۱}C$$

به صورت مشابه؛

در معادله‌ی $AXB=C$، اگر معکوس ماتریس‌های A و B را داشته باشیم، آنگاه:

$$X=A^{-۱}CB^{-۱}$$

یعنی:

معکوس A را از چپ و معکوس B را از راست در دو طرف تساوی ضرب می‌کنیم.

اگر $A=\begin{bmatrix}۱&-۱&-۳\\۴&۱&۲\\۲&۱&۳\end{bmatrix}$ و ماتریس X در رابطه‌ی ماتریسی $\begin{bmatrix}۲|A|&|A|\\۱&\frac{۲}{|A|}\end{bmatrix}X=\begin{bmatrix}۳&۰\\-۲&۱\end{bmatrix}$ صدق کند، کوچک‌ترین درایه‌ی قطر اصلی ماتریس X کدام است؟ **(کنکور ۱٤۰۱)**

❶ -۱۵ ❷ -۳ ❸ ۶ ❹ ۸

گزینه ۳

با محاسبه داریم: $|A|=۳$؛ پس معادله به صورت $\underbrace{\begin{bmatrix}۶&۳\\۱&\frac{۲}{۳}\end{bmatrix}}_{B}X=\begin{bmatrix}۳&۰\\-۲&۱\end{bmatrix}$ است. اکنون کافی است طرفین معادله را از چپ در $B^{-۱}$ ضرب کنیم:

$$X=B^{-۱}\begin{bmatrix}۳&۰\\-۲&۱\end{bmatrix}=\frac{۱}{۴-۳}\begin{bmatrix}\frac{۲}{۳}&-۳\\-۱&۶\end{bmatrix}\begin{bmatrix}۳&۰\\-۲&۱\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}۸&-۳\\-۱۵&۶\end{bmatrix}$$

پس جواب برابر عدد ۶ است.

از رابطه‌ی ماتریسی $\begin{bmatrix}۴&۳\\۲&۱\end{bmatrix}A\begin{bmatrix}۵&۲\\۳&۱\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}۳&۰\\-۱&۲\end{bmatrix}$، سطر اول ماتریس A کدام است؟

❶ $[۱۲\quad -۱۷]$ ❷ $[-۲۱\quad ۳۰]$

❸ $[-۱۷\quad ۳۰]$ ❹ $[۱۲\quad -۲۱]$

گزینه ۴

معکوس ماتریس‌های دو طرف A:

$$\begin{bmatrix}۵&۲\\۳&۱\end{bmatrix}^{-۱}=\frac{۱}{-۱}\begin{bmatrix}۱&-۲\\-۳&۵\end{bmatrix} \quad و \quad \begin{bmatrix}۴&۳\\۲&۱\end{bmatrix}^{-۱}=\frac{۱}{-۲}\begin{bmatrix}۱&-۳\\-۲&۴\end{bmatrix}$$

طبق نکته‌ی قبل:

$$A=\frac{۱}{۲}\underbrace{\begin{bmatrix}۱&-۳\\-۲&۴\end{bmatrix}\begin{bmatrix}۳&۰\\-۱&۲\end{bmatrix}}\begin{bmatrix}۱&-۲\\-۳&۵\end{bmatrix}=\frac{۱}{۲}\begin{bmatrix}۶&-۶\\-۱۰&۸\end{bmatrix}\begin{bmatrix}۱&-۲\\-۳&۵\end{bmatrix}$$

$$=\frac{۱}{۲}\begin{bmatrix}۲۴&-۴۲\\--&--\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}۱۲&-۲۱\\--&--\end{bmatrix}$$

برای دو ماتریس A و B داریم: $A^{۲}-AB+BA-B^{۲}=\begin{bmatrix} ۰ & ۱ \\ -۱ & ۲ \end{bmatrix}$ و $A-B=\begin{bmatrix} ۳ & ۰ \\ -۱ & ۲ \end{bmatrix}$. مجموع درایه‌های قطر فرعی ماتریس $A+B$ کدام است؟

۱) $\frac{۱}{۲}$ ۲) $\frac{۱}{۶}$ ۳) $-\frac{۱}{۶}$ ۴) $-\frac{۱}{۲}$

گزینه ۱

تساوی اول را به صورت $(A+B)(A-B)=\begin{bmatrix} ۰ & ۱ \\ -۱ & ۲ \end{bmatrix}$ نوشته و مشابه قبل عمل می‌کنیم:

$$A+B=\begin{bmatrix} ۰ & ۱ \\ -۱ & ۲ \end{bmatrix}(A-B)^{-۱}=\begin{bmatrix} ۰ & ۱ \\ -۱ & ۲ \end{bmatrix}\times\frac{۱}{۶}\begin{bmatrix} ۲ & ۰ \\ ۱ & ۳ \end{bmatrix}=\frac{۱}{۶}\begin{bmatrix} ۰ & ۱ \\ -۱ & ۲ \end{bmatrix}\begin{bmatrix} ۲ & ۰ \\ ۱ & ۳ \end{bmatrix}=\frac{۱}{۶}\begin{bmatrix} ۱ & ۳ \\ ۰ & ۶ \end{bmatrix}$$

مقدار مورد نظر $\frac{۱}{۲}=\frac{۳}{۶}+۰$ است.

نکته ۱۱

ویژگی‌های وارون:

- اگر ماتریس A معکوس‌پذیر باشد، آنگاه: $(A^{-۱})^{-۱}=A$.
- معکوس ماتریس همانی خودش است، یعنی: $I^{-۱}=I$.
- توان و وارون را می‌توان جابجا کرد:

$$(A^{n})^{-۱}=(A^{-۱})^{n}$$

- اگر ماتریس‌های A و B معکوس‌پذیر باشند، ماتریس AB نیز معکوس‌پذیر است و:

$$(AB)^{-۱}=B^{-۱}A^{-۱}$$

- **مهم:** اگر ماتریس A معکوس‌پذیر و r عددی غیرصفر باشد، آنگاه: $(rA)^{-۱}=\frac{۱}{r}A^{-۱}$.

خاصیت ویژه:

برای ماتریس معکوس‌پذیر A همواره داریم: $|A^{-۱}|=\frac{۱}{|A|}$.

زیرا:

$$A^{-۱}A=I \rightarrow |AA^{-۱}|=|I| \rightarrow |A||A^{-۱}|=۱ \Rightarrow |A^{-۱}|=\frac{۱}{|A|}$$

اگر $A^{-۱}=\begin{bmatrix} -۱ & -۲ \\ ۲ & ۲ \end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix} ۳ & ۲ \\ ۸ & -۵ \end{bmatrix}$ باشد، ماتریس $A\times B$ کدام است؟

❶ $\begin{bmatrix} ۱ & ۲ \\ ۱۳ & \frac{۲۱}{۲} \end{bmatrix}$ ❷ $\begin{bmatrix} ۱ & -۲ \\ -۱۸ & -۲۶ \end{bmatrix}$

❸ $\begin{bmatrix} ۱۱ & -۳ \\ -۷ & \frac{۱}{۲} \end{bmatrix}$ ❹ $\begin{bmatrix} -۱۹ & ۸ \\ ۲۲ & -۶ \end{bmatrix}$

گزینه ۳

ابتدا وارون $A^{-۱}$ را مشخص می‌کنیم تا A معلوم شود:

$$A=(A^{-۱})^{-۱}=\frac{۱}{-۲+۴}\begin{bmatrix} ۲ & ۲ \\ -۲ & -۱ \end{bmatrix}=-\frac{۱}{۲}\begin{bmatrix} ۲ & ۲ \\ -۲ & -۱ \end{bmatrix}$$

اکنون ضرب حساب می‌شود:

$$A\times B=\frac{۱}{۲}\begin{bmatrix} ۲ & ۲ \\ -۲ & -۱ \end{bmatrix}\begin{bmatrix} ۳ & ۲ \\ ۸ & -۵ \end{bmatrix}=\frac{۱}{۲}\begin{bmatrix} ۲۲ & -۶ \\ -۱۴ & ۱ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} ۱۱ & -۳ \\ -۷ & \frac{۱}{۲} \end{bmatrix}$$

اگر $(A-۲I)^{-۱}=\begin{bmatrix} ۱ & ۲ \\ ۱ & ۳ \end{bmatrix}$، مجموع درایه‌های ستون دوم ماتریس $A(A-۲I)^{-۱}$ کدام است؟

❶ ۱۱ ❷ ۹ ❸ ۵ ❹ ۱۶

گزینه ۳

از ماتریس داده شده وارون گرفته و سپس A را معلوم می‌کنیم:

$$A-۲I=((A-۲I)^{-۱})^{-۱}=\frac{۱}{۲-۳}\begin{bmatrix} ۱ & -۱ \\ -۳ & ۲ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} -۱ & ۱ \\ ۳ & -۲ \end{bmatrix}$$

$$\Rightarrow\quad A=\begin{bmatrix} -۱ & ۱ \\ ۳ & -۲ \end{bmatrix}+۲I=\begin{bmatrix} ۱ & ۱ \\ ۳ & ۰ \end{bmatrix}$$

بنابراین:

$$A(A-۲I)^{-۱}=\begin{bmatrix} ۱ & ۱ \\ ۳ & ۰ \end{bmatrix}\begin{bmatrix} ۱ & ۲ \\ ۱ & ۳ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} ۲ & ۵ \\ ۳ & ۶ \end{bmatrix}\Rightarrow\quad ۲+۳=۵$$

اگر $A^{-۱}=\begin{bmatrix} -۱ & ۴ \\ -\frac{۱}{۲} & ۱ \end{bmatrix}$ و $۲I-۳A^{-۱}B^{-۱}=\begin{bmatrix} -۴ & -۲ \\ -۱ & ۱ \end{bmatrix}$ باشد، مجموع درایه‌های قطر اصلی ماتریس $۲A-۳B^{-۱}$ کدام است؟ (نوبت ۲- کنکور ۱۴۰۳)

❶ -۴ ❷ -۳ ❸ -۲ ❹ -۱

گزینه ۳

از $A^{-۱}$ وارون می‌گیریم تا A مشخص شود:

$$A=\frac{۱}{-۲+۱}\begin{bmatrix} -\frac{۱}{۲} & ۱ \\ -۱ & ۴ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} \frac{۱}{۲} & -۱ \\ ۱ & -۴ \end{bmatrix}$$

اکنون کافی است A را از سمت چپ در تساوی داده شده‌ی دوم ضرب کنیم:

$$\underbrace{A(۲I-۳A^{-۱}B^{-۱})}_{۲AI-۳\underbrace{AA^{-۱}}_{I}B^{-۱}}=A\begin{bmatrix}-۲ & -۴\\ ۱ & -۱\end{bmatrix}\rightarrow ۲A-۳B^{-۱}=\begin{bmatrix}\frac{۱}{۲} & -۱\\ ۱ & -۴\end{bmatrix}\begin{bmatrix}-۲ & -۴\\ ۱ & -۱\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}-۲ & -\\ - & ۰\end{bmatrix}\xrightarrow{+}-۲$$

---◈---

اگر $A=\begin{bmatrix}۳ & ۱\\ ۵ & ۲\end{bmatrix}$، دترمینان ماتریس $(A^{-۱})^۲$ کدام است؟

❶ ۱ ❷ ۵ ❸ ۲ ❹ ۳

گزینه ۱

با استفاده از نکات بالا می‌توان نوشت:

$$|(A^{-۱})^۲|=|A^{-۱}|^۲=\left(\frac{۱}{|A|}\right)^۲\xrightarrow{|A|=۶-۵=۱}|(A^{-۱})^۲|=\left(\frac{۱}{۱}\right)^۲=۱$$

---◈---

اگر $A-B=\begin{bmatrix}-۱ & ۵\\ ۲ & -۷\end{bmatrix}$ و $|AB|=-۳$ باشد، دترمینان ماتریس $A^{-۱}-B^{-۱}$ کدام است؟

❶ -۳ ❷ -۱ ❸ ۱ ❹ ۳

گزینه ۳

طرفین تساوی ماتریسی را از چپ در $A^{-۱}$ و سپس از راست در $B^{-۱}$ ضرب می‌کنیم:

$$\underbrace{A^{-۱}A}_{=I}-A^{-۱}B=A^{-۱}\begin{bmatrix}-۱ & ۵\\ ۲ & -۷\end{bmatrix}\xrightarrow{\times B^{-۱}}B^{-۱}-\underbrace{A^{-۱}BB^{-۱}}_{=A^{-۱}}=A^{-۱}\begin{bmatrix}-۱ & ۵\\ ۲ & -۷\end{bmatrix}B^{-۱}$$

$$\Rightarrow B^{-۱}-A^{-۱}=A^{-۱}\begin{bmatrix}-۱ & ۵\\ ۲ & -۷\end{bmatrix}B^{-۱}$$

طرفین آخرین تساوی را در منفی ضرب کرده و از دو طرف دترمینان می‌گیریم:

$$A^{-۱}-B^{-۱}=-A^{-۱}\begin{bmatrix}-۱ & ۵\\ ۲ & -۷\end{bmatrix}B^{-۱}=A^{-۱}\begin{bmatrix}۱ & -۵\\ -۲ & ۷\end{bmatrix}B^{-۱}\rightarrow|A^{-۱}-B^{-۱}|=|A^{-۱}\begin{bmatrix}۱ & -۵\\ -۲ & ۷\end{bmatrix}B^{-۱}|$$

$$=|A^{-۱}|\begin{vmatrix}۱ & -۵\\ -۲ & ۷\end{vmatrix}|B^{-۱}|=\frac{۱}{|A|}\times(-۳)\times\frac{۱}{|B|}=\frac{-۳}{|A||B|}=\frac{-۳}{|AB|}=\frac{-۳}{-۳}=۱$$

---◈---

اگر A و B دو ماتریس مربعی مرتبه‌ی ۲ بوده، $|A+B|=۵$ و $|B|=۲$ باشد، دترمینان ماتریس $AB^{-۱}+I$ کدام است؟

❶ ۱۰ ❷ $\frac{۲}{۵}$ ❸ $\frac{۵}{۲}$ ❹ ۵

گزینه ۳

مشابه نمونه‌ی قبلی می‌نویسیم:

$$|AB^{-1}+I|=|AB^{-1}+BB^{-1}|=|(A+B)B^{-1}|=|A+B||B^{-1}|$$
$$=۵\times\frac{۱}{|B|}=\frac{۵}{۲}$$

اگر $A^۲-I=-A$ باشد، وارون ماتریس $A^۲$ کدام است؟

❶ $I+A$ ❷ $۲I+A$ ❸ $۲I-A$ ❹ $I-A$

گزینه ۲

طبق فرض داریم:

$$A^۲+A=I \;\rightarrow\; A(A+I)=I \;\Rightarrow\; A^{-۱}=A+I$$

در نتیجه:

$$(A^۲)^{-۱}=(A^{-۱})^۲=(A+I)^۲=\underbrace{A^۲}_{=I-A}+۲A+I=۲I+A$$

اگر $(A+I)^{-۱}A=\begin{bmatrix}۱ & ۱\\ ۲ & ۳\end{bmatrix}$ باشد، سطر دوم ماتریس $A^{-۱}$ کدام است؟

❶ $[۳ \quad -۲]$ ❷ $[-۳ \quad ۲]$ ❸ $[۱ \quad ۳]$ ❹ $[-۲ \quad ۳]$

گزینه ۴

از دو طرف تساوی معکوس می‌گیریم. طبق خواص قبل:

$$[(A+I)^{-۱}A]^{-۱}=\begin{bmatrix}۱ & ۱\\ ۲ & ۳\end{bmatrix}^{-۱} \rightarrow A^{-۱}(A+I)=\frac{۱}{۱}\begin{bmatrix}۳ & -۱\\ -۲ & ۱\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}۳ & -۱\\ -۲ & ۱\end{bmatrix}$$
$$\rightarrow I+A^{-۱}=\begin{bmatrix}۳ & -۱\\ -۲ & ۱\end{bmatrix} \Rightarrow A^{-۱}=\begin{bmatrix}۳ & -۱\\ -۲ & ۱\end{bmatrix}-I=\begin{bmatrix}۲ & -۱\\ -۲ & ۰\end{bmatrix}$$

اگر $|A|=۱$ و $|I+A|=۳$ باشد، آنگاه $|I+A^{-۱}|$ کدام است؟

❶ ۳ ❷ ۲ ❸ $\frac{۱}{۳}$ ❹ $\frac{۱}{۲}$

گزینه ۱

به جای I در عبارت خواسته شده قرار داده $A^{-۱}A$ و خواص ماتریس‌ها، وارون و دترمینان را بکار می‌بریم:

$$|A^{-۱}A+A^{-۱}|=|A^{-۱}(A+I)|=|A^{-۱}||A+I|=\frac{۱}{|A|}\times ۳=\frac{۳}{۱}=۳$$

تَرانَهادهی ماتریس:

اگر در ماتریس A، درایه‌ی ijـاُم را به درایه‌ی jiـاُم تبدیل کنیم، «تَرانَهاده» ماتریس A حاصل و با نماد A^t نمایش داده می‌شود. به زبان ساده:

سطرها در ماتریس A ، با همان ترتیب به ستون‌ها در ماتریس A^t تبدیل شوند.

برای نمونه؛

$$A=\begin{bmatrix}1&-1\\2&1\\3&1\end{bmatrix}\Rightarrow A^t=\begin{bmatrix}1&2&3\\-1&1&1\end{bmatrix} \quad \text{و} \quad B=\begin{bmatrix}-9&3\\2&1\end{bmatrix}\Rightarrow B^t=\begin{bmatrix}-9&2\\3&1\end{bmatrix}$$

فرض کنید $A=\begin{bmatrix}1&-1\\2&1\\3&1\end{bmatrix}$. اگر $BA^tA=52I$ باشد، ماکزیمم مقدار درایه‌های ماتریس B کدام است؟ **(کنکور ۱۴۰۰)**

❶ ۱۴ ❷ ۱۸ ❸ ۲۴ ❹ ۲۸

گزینه ۴

ماتریس A^tA را مشخص می‌کنیم:

$$A^tA=\begin{bmatrix}1&2&3\\-1&1&1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}1&-1\\2&1\\3&1\end{bmatrix}=\underbrace{\begin{bmatrix}14&4\\4&3\end{bmatrix}}_{C}$$

تساوی داده شده را به صورت مناسبی می‌نویسیم:

$$BC=52I\xrightarrow{\div 52}B\times\frac{1}{52}C=I\Rightarrow B^{-1}=\frac{1}{52}C$$

پس با معکوس گرفتن از تساوی سمت راست، ماتریس B و مقدار خواسته شده معلوم می‌شود:

$$B=(\frac{1}{52}C)^{-1}=\frac{1}{\frac{1}{52}}C^{-1}=52\times\frac{1}{42-16}\begin{bmatrix}3&-4\\-4&14\end{bmatrix}\Rightarrow B=2\begin{bmatrix}3&-4\\-4&14\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}6&-8\\-8&28\end{bmatrix}$$

توجه کنید: (مهم)

وجود ماتریس وارون، برخی خواص ماتریس‌ها را قوی‌تر می‌کند. دو مورد معروف:

- اگر $AB=\overline{O}$ یا $BA=\overline{O}$ بوده و بدانیم A وارون دارد، باید $B=\overline{O}$ باشد:

$$(AB=\overline{O} \quad \text{و} \quad |A|\neq 0)\Rightarrow B=\overline{O}$$

زیرا:

$$AB=\overline{O}\xrightarrow{A^{-1}\times}A^{-1}AB=A^{-1}\overline{O}\Rightarrow B=\overline{O}$$

- قانون حذف برای ماتریس وارون‌پذیر A برقرار است:

$$(AB=AC \quad \text{و} \quad |A|\neq 0)\Rightarrow B=C$$

زیرا:

$$AB=AC\xrightarrow{A^{-1}\times}A^{-1}AB=A^{-1}AC\Rightarrow B=C$$

۳ دستگاه معادلات

در این بخش، کاربرد ماتریس‌ها را در حل دستگاه معادلات خواهیم دید.

بیان ماتریسی:

شکل کلی دستگاه دو معادله و دو مجهول به صورت زیر است:

$$\begin{cases} ax+by=c \\ a'x+b'y=c' \end{cases}$$

دستگاه معادلات دو مجهولی فوق را می‌توان به‌صورت معادله‌ی ماتریسی $\underbrace{\begin{bmatrix} a & b \\ a' & b' \end{bmatrix}}_{A}\underbrace{\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix}}_{X}=\underbrace{\begin{bmatrix} c \\ c' \end{bmatrix}}_{B}$ یا به‌طور ساده $AX=B$ نوشت.

در این نمایش، A ماتریس «**ضرایب**»، X ماتریس «**مجهولات**» و B ماتریس «**مقادیر معلوم**» است.

نکته ۱۲

روش حل دستگاه:

در دستگاه معادله‌ی $AX=B$، اگر ماتریس A دارای معکوس باشد، ماتریس جواب عبارت است از:

$$X=A^{-1}B$$

زیرا:

$$AX=B \xrightarrow{A^{-1}\times} \underbrace{A^{-1}A}_{=I}X=A^{-1}B \Rightarrow X=A^{-1}B$$

در دستگاه $\begin{cases} ax+by=۲ \\ cx+dy=-۱ \end{cases}$ معکوس ماتریس ضرایب مجهولات به‌صورت $\begin{bmatrix} ۰ & -۱ \\ ۲ & ۱ \end{bmatrix}$ است. $x+y$ کدام است؟

❶ -۴ ❷ -۲ ❸ ۲ ❹ ۴

گزینه ۴

توجه کنید که ماتریس A^{-1} داده شده است. پس:

$$X=A^{-1}B=\begin{bmatrix} ۰ & -۱ \\ ۲ & ۱ \end{bmatrix}\begin{bmatrix} ۲ \\ -۱ \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} ۱ \\ ۳ \end{bmatrix} \Rightarrow x+y=۱+۳=۴$$

در مورد تعداد جواب‌های دستگاه $\begin{cases} ax+by=c \\ a'x+b'y=c' \end{cases}$ و با بیان ماتریسی $AX=B$ سه حالت ممکن است رخ دهد:

نکته ۱۳

حالت ۱:

اگر $|A|=ab'-a'b\neq 0$، یعنی: $\frac{a}{a'}\neq\frac{b}{b'}$، آنگاه دستگاه **«دقیقاً یک جواب»** برای x و y دارد که از رابطه‌ی:

$$X=A^{-1}B$$

یا روش‌های دیگر به‌دست می‌آیند.

بیان هندسی:

در این حالت، خط‌های $ax+by=c$ و $a'x+b'y=c'$ دقیقاً در یک نقطه متقاطع هستند کـه مختـصات آن نقطـه، همـان جواب دستگاه است.

نکته ۱۴

حالت ۲:

اگر $|A|=ab'-a'b=0$، یعنی: $\frac{a}{a'}=\frac{b}{b'}$، و بعلاوه داشته باشیم:

$$\frac{a}{a'}=\frac{b}{b'}=\frac{c}{c'}$$

آنگاه دستگاه **«بی‌شمار»** جواب برای x و y دارد.

بیان هندسی:

در این حالت، خط‌های $ax+by=c$ و $a'x+b'y=c'$ بر هم منطبق بوده و تمام نقاط روی خط، جواب‌های دستگاه هستند.

به‌ازای کدام مقدار a، دستگاه معادلات $\begin{cases} ۲x+۳y=۴ \\ y=a(x-۲) \end{cases}$ بی‌شمار جواب دارد؟

❶ $-\frac{۳}{۲}$ ❷ $-\frac{۲}{۳}$ ❸ $\frac{۲}{۳}$ ❹ $\frac{۳}{۲}$

گزینه ۲

ابتدا دستگاه را استاندارد کرده و سپس طبق نکته‌ی قبل عمل می‌کنیم:

$$\begin{cases} ۲x+۳y=۴ \\ -ax+y=-۲a \end{cases} \rightarrow \frac{۲}{-a}=\frac{۳}{۱}=\frac{۴}{-۲a} \rightarrow -۳a=۲ \Rightarrow a=-\frac{۲}{۳}$$

اگر دستگاه معادلات $\begin{cases} ax-۳y=۱ \\ ۲۰x+by=۵ \end{cases}$ بی‌شمار جواب داشته باشد، کدام دستگاه معادلات، جواب منحصر به‌فرد دارد؟

❶ $\begin{cases} ۱۵x-۴y=۱ \\ bx+ay=۳ \end{cases}$ ❷ $\begin{cases} ax-۱۵y=۱ \\ ۴x+by=۵ \end{cases}$ ❸ $\begin{cases} ax+۱۵y=۵ \\ bx+ay=۳ \end{cases}$ ❹ $\begin{cases} ax+by=۲ \\ ۳ax+۳by=۵ \end{cases}$

گزینه ۳

باید داشته باشیم:

$$\frac{a}{۲۰}=\frac{-۳}{b}=\frac{۱}{۵} \Rightarrow a=۴\ ,\ b=-۱۵$$

فقط در مورد سوم، شرط $\frac{a}{a'}\neq\frac{b}{b'}$ برقرار است:

$$\frac{۴}{-۱۵}\neq\frac{۱۵}{۴}$$

نکته ۱۵

حالت ۳

اگر $|A|=ab'-a'b=۰$، یعنی: $\frac{a}{a'}=\frac{b}{b'}$، ولی:

$$\frac{a}{a'}=\frac{b}{b'}\neq\frac{c}{c'}$$

آنگاه دستگاه **«بدون جواب»** است.

بیان هندسی:

در این حالت، خط‌های $ax+by=c$ و $a'x+b'y=c'$ موازی و از هم جدا بوده و چون نقطه‌ی مشترک ندارند، هیچ جوابی برای دستگاه وجود نخواهد داشت.

دستگاه معادلات $\begin{cases} (m-۳)x+۳y=m \\ ۴x+(m+۱)y=۲ \end{cases}$ به‌ازای کدام مقدار m بدون جواب است؟

❶ -۵ ❷ ۵ ❸ ۳ ❹ -۳

گزینه ۲

ابتدا شرط $\frac{a}{a'}=\frac{b}{b'}$ را برقرار می‌کنیم:

$$\frac{m-۳}{۴}=\frac{۳}{m+۱} \rightarrow m^۲-۲m-۳=۱۲ \rightarrow m^۲-۲m-۱۵=۰ \Rightarrow m=-۳\ ,\ m=۵$$

برای $m=-۳$ داریم: $\frac{a}{a'}=\frac{-۶}{۴}$ و $\frac{c}{c'}=\frac{-۳}{۲}$ و بنابراین $\frac{a}{a'}=\frac{b}{b'}=\frac{c}{c'}$. پس $m=-۳$ قابل قبول نبوده و $m=۵$ جواب است.

در پایان این بخش، به حالت خاصی توجه کنید.

در معادله‌ی ماتریسی $AX=B$، اگر $B=\overline{O}$ (ماتریس صفر) باشد، دستگاه به صورت $AX=\overline{O}$ تبدیل شده که به آن دستگاه «**هَمگِن**» گفته می‌شود. چون $X=\overline{O}$ همیشه یک جواب این دستگاه است، بنابراین:

دستگاه معادلات همگن $AX=\overline{O}$ حداقل یک جواب دارد.

تعیین دقیق وضعیت جواب‌های دستگاه همگن:

نکته ۱۶

دستگاه همگن:

برای دستگاه معادله‌ی همگن $AX=\overline{O}$ فقط دو حالت وجود دارد:

- اگر $|A|\neq 0$ باشد، آنگاه فقط یک جواب $X=\overline{O}$ برای دستگاه وجود دارد.
- اگر $|A|=0$ باشد، آنگاه دستگاه بی‌شمار جواب دارد.

توجه کنید:

در حالت $|A|\neq 0$، ماتریس A^{-1} موجود بوده و خواهیم داشت:

$$AX=\overline{O}\xrightarrow{A^{-1}\times}X=A^{-1}\times\overline{O}=\overline{O}$$

۴ ویژه صد درصدی‌ها

«بررسی نمونه‌هایی پیشرفته‌تر و برخی نکات تکمیلی این مبحث با هدف گذاری درصد ۱۰۰ در آزمون‌ها»

ADVANCED

با هدف یادگیری عمیق‌تر و پیشرفت بیشتر، این بخش را دنبال کنید . . .

اگر $\begin{vmatrix} ۱ & a & a^۲ \\ ۱ & b & b^۲ \\ ۱ & c & c^۲ \end{vmatrix} = m$ باشد، آنگاه حاصل $\begin{vmatrix} \frac{۱}{a} & ۱ & a \\ \frac{۱}{b} & ۱ & b \\ \frac{۱}{c} & ۱ & c \end{vmatrix}$ کدام است؟ $(a,b,c \neq ۰)$

❶ $m+a+b+c$ ❷ $\frac{m}{abc}$ ❸ $mabc$ ❹ a

گزینه ۲

در تساوی داده شده، در سطر اول از a، در سطر دوم از b و در سطر سوم از c فاکتور می‌گیریم:

$$m = \begin{vmatrix} ۱ & a & a^۲ \\ ۱ & b & b^۲ \\ ۱ & c & c^۲ \end{vmatrix} = abc \begin{vmatrix} \frac{۱}{a} & ۱ & a \\ \frac{۱}{b} & ۱ & b \\ \frac{۱}{c} & ۱ & c \end{vmatrix} \xrightarrow{\div abc} \begin{vmatrix} \frac{۱}{a} & ۱ & a \\ \frac{۱}{b} & ۱ & b \\ \frac{۱}{c} & ۱ & c \end{vmatrix} = \frac{m}{abc}$$

گاهی یک درایه از ماتریس تغییر کرده و تغییرِ دترمینان ماتریسِ جدید خواسته می‌شود:

نکته ۱۷

در ماتریس مربعی A مرتبه‌ی ۳، فرض کنید درایه‌ی a_{ij} با عدد k جمع شود.
سطر و ستون شامل درایه‌ی a_{ij} را حذف کنید تا ماتریس M از مرتبه‌ی ۲ باقی بماند.
در این صورت:
دترمینان ماتریس جدید برابر $|A| + k(-۱)^{i+j}|M|$ خواهد شد.

در دترمینان $\begin{vmatrix} ۲ & ۱ & ۳ \\ -۳ & a & ۱ \\ ۴ & ۲ & -۲ \end{vmatrix}$، اگر به عنصر واقع در سطر سوم و ستون سوم ۴ واحد اضافه شود و مقدار دترمینان تغییر نکند، آنگاه a کدام است؟

❶ $-\frac{۲}{۳}$ ❷ $-\frac{۳}{۲}$ ❸ $\frac{۲}{۳}$ ❹ $\frac{۳}{۲}$

گزینه ۲

طبق فرض داریم $\begin{vmatrix} ۲ & ۱ & ۳ \\ -۳ & a & ۱ \\ ۴ & ۲ & -۲ \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} ۲ & ۱ & ۳ \\ -۳ & a & ۱ \\ ۴ & ۲ & -۲+۴ \end{vmatrix}$ و لذا با استفاده از نکته‌ی گفته شده در بالا:

$$\begin{vmatrix} ۲ & ۱ & ۳ \\ -۳ & a & ۱ \\ ۴ & ۲ & -۲ \end{vmatrix} + ۴A_{۳,۳} = \begin{vmatrix} ۲ & ۱ & ۳ \\ -۳ & a & ۱ \\ ۴ & ۲ & -۲ \end{vmatrix} \rightarrow A_{۳,۳} = ۰ \rightarrow (-۱)^{۶}\begin{vmatrix} ۲ & ۱ \\ -۳ & a \end{vmatrix} = ۰$$

$$\rightarrow ۲a + ۳ = ۰ \Rightarrow a = -\frac{۳}{۲}$$

با افزودن یک واحد به کدام درایه‌ی ماتریس $A = \begin{bmatrix} ۱ & ۲ & ۳ \\ ۴ & ۵ & ۱۲ \\ ۳ & ۷ & ۱ \end{bmatrix}$، حاصل دترمینان تغییر نمی‌کند؟

❶ $a_{۲۳}$ ❷ $a_{۳۳}$ ❸ $a_{۲۲}$ ❹ $a_{۳۲}$

گزینه ۴

طبق نکته‌ی قبل، باید مقدار دترمینان $|M|$ مربوط به آن درایه صفر باشد:

درایه‌ی $a_{۳۳}$: $\begin{vmatrix} ۱ & ۲ \\ ۴ & ۵ \end{vmatrix} = -۳ \neq ۰$

درایه‌ی $a_{۲۳}$: $\begin{vmatrix} ۱ & ۲ \\ ۳ & ۷ \end{vmatrix} = ۱ \neq ۰$

درایه‌ی $a_{۳۲}$: $\begin{vmatrix} ۱ & ۳ \\ ۴ & ۱۲ \end{vmatrix} = ۰$

درایه‌ی $a_{۲۲}$: $\begin{vmatrix} ۱ & ۳ \\ ۳ & ۱ \end{vmatrix} = -۸ \neq ۰$

برخی دیگر از ویژگی‌های دترمینان و کاربردهایی از آن‌ها:

نکته ۱۸

برابری دو سطر یا ستون:

اگر دو سطر (یا دو ستون) ماتریس با هم برابر باشند، آنگاه دترمینان برابر صفر است:

$$\begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ a & b & c \end{vmatrix} = ۰$$

با استفاده از ویژگی فوق، موارد زیر استنتاج می‌شود:

- اگر در یک ماتریس، یک سطر یا ستون مضربی از سطر یا ستون دیگر باشد، دترمینان آن صفر است:

$$\begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ ra & rb & rc \end{vmatrix} = r \begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ a & b & c \end{vmatrix} = r \times ۰ = ۰$$

- اگر درایه‌های یک سطر (ستون) با درایه‌های یک سطر (ستون) دیگر نظیر به نظیر متناسب باشند، دترمینان برابر صفر است. مانند دترمینان زیر که درایه‌های سطر اول و سوم متناسب‌اند:

$$\begin{vmatrix} a+b+c & a+b+c & a+b+c \\ a & b & c \\ ۲ & ۲ & ۲ \end{vmatrix} = ۰$$

زیرا با فاکتورگیری از $a+b+c$ در سطر اول و عدد ۲ در سطرسوم خواهیم داشت:

$$(a+b+c)(۲)\underbrace{\begin{vmatrix} ۱ & ۱ & ۱ \\ a & b & c \\ ۱ & ۱ & ۱ \end{vmatrix}}_{=۰} = ۲(a+b+c) \times ۰ = ۰$$

توجه کنید:

از خاصیت ضربی دترمینان:

$$|AB| = |A| \times |B|$$

نتیجه‌ای مهم حاصل می‌شود که بدون ذکر دلیل، آن را بیان می‌کنیم. فرض کنیم m و n دو عدد طبیعی و $m > n$ باشد.

اگر $A_{m\times n}$ و $B_{n\times m}$ دو ماتریس (غیر مربعی) دلخواه باشند، آنگاه:

- ❖ AB ماتریسی مربعی از مرتبه‌ی m بوده و دترمینان آن همواره صفر است.
- ❖ BA نیز ماتریسی مربعی از مرتبه‌ی n است، ولی در مورد دترمینان آن چیز خاصی نمی‌توان گفت.

در واقع:

در بین ماتریس‌های AB و BA ، هر کدام که مرتبه‌ی بزرگ‌تری دارد، دترمینانش برابر صفر است.

دو ماتریس $A = \begin{bmatrix} ۱ & ۲ & -۱ \\ ۲ & ۱ & ۱ \end{bmatrix}$ و $B = \begin{bmatrix} ۰ & ۲ \\ ۱ & -۱ \\ ۲ & ۱ \end{bmatrix}$ داده شده‌اند. حاصل $|AB| + |BA|$ کدام است؟

❶ ۱ ❷ ۰ ❸ ۲ ❹ ۳

گزینه ۴

ماتریس AB از مرتبه‌ی ۲ و ماتریس BA از مرتبه‌ی ۳ است؛ پس طبق نکته‌ی قبل $|BA| = ۰$ است. بعلاوه:

$$AB = \begin{bmatrix} ۱ & ۲ & -۱ \\ ۲ & ۱ & ۱ \end{bmatrix}\begin{bmatrix} ۰ & ۲ \\ ۱ & -۱ \\ ۲ & ۱ \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} ۰ & -۱ \\ ۳ & ۴ \end{bmatrix} \to |AB| = ۰ + ۳ = ۳ \Rightarrow |AB| + |BA| = ۳ + ۰ = ۳$$

نکته‌ی پایانی:

برای سه عدد دلخواه a، b و c، دترمینان زیر را دترمینان «واندِرموند» گویند و مقدار آن نیز به صورت گفته شده قابل محاسبه است:

$$\begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ a & b & c \\ a^2 & b^2 & c^2 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & a & a^2 \\ 1 & b & b^2 \\ 1 & c & c^2 \end{vmatrix} = (a-b)(b-c)(c-a)$$

معادله‌ی $\begin{vmatrix} a^2 & b^2 & x^2 \\ a & b & x \\ a^3 & b^3 & x^3 \end{vmatrix} = 0$ که در آن $(a > b > 0)$ چند ریشه دارد؟

❶ هیچ
❷ سه ریشه‌ی متمایز
❸ یک
❹ یک ریشه‌ی مضاعف و یک ریشه‌ی ساده

گزینه ۲

ابتدا از ستون‌های اول تا سوم به ترتیب از a، b و x فاکتور می‌گیریم:

$$abx\begin{vmatrix} a & b & x \\ 1 & 1 & 1 \\ a^2 & b^2 & x^2 \end{vmatrix} = -abx\begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 \\ a & b & x \\ a^2 & b^2 & x^2 \end{vmatrix}$$

اکنون طبق فرمول واندرموند می‌توان نوشت:

$$-abx(a-b)(b-x)(x-a) = 0 \Rightarrow \quad x = 0 \; , \; x = a \; , \; x = b$$

TEST تمرین تست

۱– اگر $A=\begin{bmatrix} ۲ & -۱ \\ ۳ & ۱ \end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix} ۱ & ۷ \\ ۲ & ۳ \end{bmatrix}$، حاصل $|AB|+|A+B|$ کدام است؟

❶ -۱۹ ❷ ۱۹ ❸ ۱۰۵ ❹ -۳۷

۲– اگر $A=\begin{bmatrix} ۰ & ۱ \\ ۱ & ۲ \end{bmatrix}$ باشد، در ماتریس $(۲A)^{-۱}$ درایه‌ی سطر دوم و ستون اول کدام است؟

❶ -۱ ❷ ۱ ❸ ۲ ❹ $-\frac{۱}{۲}$

۳– اگر $A=\begin{bmatrix} -۱ & ۰ \\ -۱ & ۱ \end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix} ۰ & -۱ \\ ۱ & ۰ \end{bmatrix}$، حاصل $(A+B)^{-۱}-A^{-۱}-B^{-۱}$ کدام است؟

❶ $B=\begin{bmatrix} ۰ & ۲ \\ -۲ & ۰ \end{bmatrix}$ ❷ $\overline{O}$ ❸ $۲I$ ❹ $-۲I$

۴– به‌ازای کدام مقدار m ماتریس $\begin{bmatrix} m-۱ & -۱ \\ -۲ & m \end{bmatrix}$ وارون‌پذیر است؟

❶ $m\neq -۱,-۲$ ❷ $m\neq ۱,۲$ ❸ $m\neq -۱,۲$ ❹ $m\neq ۱,-۲$

۵– اگر $A^{-۱}=\begin{bmatrix} ۳ & ۲ \\ ۶ & -۷ \end{bmatrix}$، آنگاه دترمینان ماتریس A کدام است؟

❶ $\frac{۱}{۳۳}$ ❷ $\frac{۱}{۹}$ ❸ ۱ ❹ ۳۳

۶– برای آن‌که دستگاه $\begin{cases} ۲x+my=۳ \\ x-\frac{m}{۲}y=y \end{cases}$ دارای جواب منحصر به‌فرد باشد باید:

❶ $m\neq -۱$ ❷ $m\neq ۲$ ❸ $m\neq -۲$ ❹ $m=۲$

۷– اگر $A=\begin{bmatrix} -۵ & ۲ \\ ۳ & -۱ \end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix} ۲ & ۳ \\ c & -۶ \end{bmatrix}$ ماتریسی وارون‌ناپذیر باشد، درایه‌ی سطر اول و ستون دوم ماتریس $A^{-۱}B+BA^{-۱}$ کدام است؟

❶ ۵ ❷ ۳۸ ❸ -۲۸ ❹ -۱۰

۸– اگر $A=\frac{۱}{۲}\begin{bmatrix} -۱ & ۱ \\ ۰ & ۲ \end{bmatrix}$ باشد، دترمینان ماتریس $A^{-۱}$ کدام است؟

❶ ۴ ❷ ۱ ❸ ۲ ❹ $\frac{۱}{۲}$

۹ـ اگر $A=\begin{bmatrix} 0 & -\tan\alpha \\ \tan\alpha & 0 \end{bmatrix}$ و I ماتریس همانی مرتبه‌ی دو باشد، سطر اول ماتریس $(I-A)^{-1}(I+A)$ کدام است؟

❶ $\begin{bmatrix}\cos 2\alpha & -\sin 2\alpha\end{bmatrix}$ ❷ $\begin{bmatrix}\cos 2\alpha & \sin 2\alpha\end{bmatrix}$

❸ $\begin{bmatrix}\sin 2\alpha & \cos 2\alpha\end{bmatrix}$ ❹ $\begin{bmatrix}-\sin 2\alpha & \cos 2\alpha\end{bmatrix}$ (کنکور ۹۲)

۱۰ـ اگر $A^k=\begin{bmatrix} 1-3k & -9k \\ k & 1+3k \end{bmatrix}$، $(k\geq 0)$، حاصل $|(A^{-1})^4|$ کدام است؟

❶ 1 ❷ $\frac{1}{3}$ ❸ $-\frac{1}{3}$ ❹ -1

۱۱ـ اگر $\begin{vmatrix} 1 & 2 & 7 \\ 2 & -1 & 1 \\ x & 1 & 2 \end{vmatrix}=A+x\begin{vmatrix} 2 & 7 \\ -1 & 1 \end{vmatrix}$، مقدار A کدام است؟

❶ ۳ ❷ ۴ ❸ ۵ ❹ ۶

۱۲ـ به‌ازای کدام مقدار k معادله‌ی دترمینان $\begin{vmatrix} x & 0 & k \\ 1 & x+1 & 0 \\ 2 & 0 & x+2 \end{vmatrix}=0$ فقط یک ریشه دارد؟

❶ 1 ❷ -1 ❸ 0 ❹ 2

۱۳ـ اگر $A=\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ a & -a & -2 \\ 1 & a & 1 \end{bmatrix}$ و $|A^4|=25$، مقدار a کدام است؟

❶ فقط $\sqrt{5}$ ❷ فقط $-\sqrt{5}$ ❸ $\pm\sqrt{5}$ ❹ 0

۱۴ـ مجموع ریشه‌های معادله‌ی $\begin{vmatrix} 2 & 3 & x \\ 4 & 9 & x^2 \\ 8 & 27 & x^3 \end{vmatrix}=0$ کدام است؟

❶ ۱ ❷ ۰ ❸ ۶ ❹ ۵

۱۵ـ اگر دترمینان ماتریس $A=\begin{bmatrix} -1 & m & 1 \\ 2 & 0 & -1 \\ 1 & 1 & 0 \end{bmatrix}$ با دترمینان ماتریس وارون A برابر باشد، m کدام است؟ (کنکور ۸۴)

❶ ۱ و ۱− ❷ ۰ و ۲− ❸ ۰ و ۲ ❹ ۲ و ۲−

۱۶ـ اگر C یک ماتریس وارون‌پذیر از مرتبه‌ی دو باشد، حاصل $(C^{-1}\begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 2 & 1 \end{bmatrix}C)^2$ کدام است؟

❶ $C^{-1}\begin{bmatrix} -1 & -2 \\ 4 & -1 \end{bmatrix}C$
❷ $C^{-1}\begin{bmatrix} -1 & 2 \\ 4 & 1 \end{bmatrix}C$
❸ $(C^{-1})^{2}\begin{bmatrix} -1 & -2 \\ 4 & 1 \end{bmatrix}C^{2}$
❹ $(C^{-1})^{2}\begin{bmatrix} -1 & 2 \\ 4 & -1 \end{bmatrix}C^{2}$

۱۷- اگر A یک ماتریس مربعی باشد به‌طوری که $A^{2} = \bar{o}$ و $A^{3} = \bar{o}$، آنگاه معکوس ماتریس $I - A$ به کدام صورت است؟

❶ $A^{2} - A$
❷ $A^{2} + A$
❸ $A^{2} - A + I$
❹ $A^{2} + A + I$

(کنکور ۸۹)

۱۸- مقادیر x از رابطه‌ی $\begin{vmatrix} 0 & x-3 & x-2 \\ x+3 & 0 & -4 \\ x+2 & 6 & 0 \end{vmatrix} = 0$ کدام است؟ (کنکور ۹۷)

❶ -1 و -6
❷ -1 و 6
❸ 1 و -6
❹ 1 و 6

۱۹- اگر ماتریس A وارون‌پذیر و $A^{-1} = A$ باشد، ماتریس $(A + A^{-1})^{2}$ برابر کدام است؟

❶ I
❷ $2I$
❸ $3I$
❹ $4I$

۲۰- اگر $A = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ -1 & 3 \end{bmatrix}$، $B = \begin{bmatrix} a & 1 \\ 0 & 2 \end{bmatrix}$ و $A^{-1}B = \frac{1}{3}\begin{bmatrix} 6 & 3 \\ 2 & 3 \end{bmatrix}$ باشد، a کدام است؟

❶ 1
❷ 2
❸ -1
❹ -2

۲۱- اگر A ماتریسی 2×2 و غیرصفر باشد به طوری که $A^{2} = A$ و $I + \lambda A$ وارون ماتریسی $I - 3A$ باشد، آنگاه λ کدام است؟

❶ $-\frac{2}{3}$
❷ $-\frac{3}{2}$
❸ $\frac{3}{4}$
❹ $-\frac{3}{4}$

۲۲- اگر $\begin{bmatrix} 4 & 3 \\ 7 & 5 \end{bmatrix}\left(A - \begin{bmatrix} -5 & 3 \\ 7 & -4 \end{bmatrix}\right) = \begin{bmatrix} 5 & 7 \\ 3 & 4 \end{bmatrix}$ باشد، آنگاه $|A|$ کدام است؟

❶ -9
❷ 3
❸ -3
❹ 9

۲۳- اگر $A^{-1} = \begin{bmatrix} 2 & -1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}$ و $B^{-1} = \begin{bmatrix} 0 & \frac{1}{3} \\ -\frac{1}{2} & 0 \end{bmatrix}$ باشد، آنگاه مجموع درایه‌های $(A+B)^{-1}$ کدام است؟

❶ $-\frac{1}{10}$
❷ $\frac{1}{10}$
❸ $-\frac{1}{5}$
❹ $\frac{5}{6}$

۲۴- اگر $\begin{bmatrix} 3 & 0 & 0 \\ 4 & -1 & 0 \\ 2 & -5 & 2 \end{bmatrix} \times A \times \begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 \\ 0 & 2 & 0 \\ 3 & 0 & 0 \end{bmatrix} = 6I$ باشد، آنگاه $|A|$ کدام است؟

❶ -۱ ❷ ۱ ❸ -۶ ❹ ۶

۲۵- اگر $A^{۲}=۴A-۳I$ و $A^{-۱}=mA+nI$ باشد، مقدار $m+n$ کدام است؟

❶ ۱ ❷ ۲ ❸ ۳ ❹ ۴

۲۶- اگر $A^{۳}=\begin{bmatrix} ۸ & ۰ \\ a & ۱ \end{bmatrix}$ باشد، دترمینان ماتریس $|A|A^{۲}$ چقدر است؟

❶ ۴ ❷ ۲ ❸ ۱۶ ❹ ۸

۲۷- ماتریس $A^{-۱}=\begin{bmatrix} \frac{۱}{۲} & ۱ \\ \frac{۱}{۲} & -۱ \end{bmatrix}$ در تساوی $A=A^{-۱}B$ صدق می‌کند. مجموع درایه‌های قطر فرعی ماتریس B چقدر است؟

❶ $\frac{۳}{۴}$ ❷ $\frac{۳}{۲}$ ❸ $\frac{۱}{۲}$ ❹ ۰

۲۸- معادله‌ی ماتریسی $\begin{bmatrix} -۲ & m+۶ \\ ۳m-۱ & ۳+۲m \end{bmatrix}\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} ۸-m \\ m+۴ \end{bmatrix}$ به ازای کدام مقدار m نمایانگر دو خط منطبق است؟

❶ -۹ ❷ ۹ ❸ -۷ ❹ ۰

۲۹- اگر $\begin{vmatrix} a & b & c \\ d & e & f \\ g & h & i \end{vmatrix}=\frac{۱}{۵۴۰}$ باشد، مقدار $\begin{vmatrix} ۱۰a & ۶b & ۱۲c \\ ۳۵d & ۲۱e & ۴۲f \\ ۱۵g & ۹h & ۱۸i \end{vmatrix}$ کدام است؟

❶ ۲ ❷ $\frac{۳}{۲}$ ❸ ۷ ❹ ۱۴

۳۰- اگر A ماتریسی وارون‌پذیر از مرتبه‌ی دو و $|B-I|=۲$ باشد، دترمینان ماتریس $I-A^{-۱}BA$ کدام است؟

❶ -۲ ❷ $-\frac{۱}{۲}$ ❸ $\frac{۱}{۲}$ ❹ ۲

۳۱- اگر $A=\begin{bmatrix} ۱ & ۱ \\ -۲ & -۱ \end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix} ۳ & ۱ \\ ۰ & ۱ \end{bmatrix}$، حاصل $(BAB^{-۱})^{۱۳۹۸}$ کدام است؟

❶ I ❷ $-I$ ❸ A ❹ $-A$

۳۲- مقدار $\begin{vmatrix} x & ۱۲ & ۶+۷x \\ y & ۲۸ & ۱۴+۷y \\ z & ۴ & ۲+۷z \end{vmatrix}$ برابر کدام است؟

❶ $x+y+z$ ❷ $۷(x+y+z)$ ❸ ۴۴ ❹ صفر

۳۳- اگر $A=\begin{bmatrix} ۴ & ۲ \\ ۱۱ & ۶ \end{bmatrix}$ و $B^{-۱}C=۵I$ باشد، مجموع درایه‌های قطر اصلی ماتریس $(CA)^{-۱}B$ کدام است؟

❶ ۱ ❷ ۲ ❸ ۵۰ ❹ ۲۵

نکته: اگر A و B وارون‌پذیر باشند، ماتریس AB نیز چنین است و داریم: $(AB)^{-1}=B^{-1}A^{-1}$

۳۴– از رابطه‌ی ماتریسی $\begin{bmatrix}۲&۳\\۴&۵\end{bmatrix}X\begin{bmatrix}۲&-۱\\-۴&۳\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}۴&۰\\۰&۸\end{bmatrix}$، ماتریس X کدام است؟ (کنکور ۹۹)

❶ $\begin{bmatrix}۷&۹\\۴&۴\end{bmatrix}$ ❷ $\begin{bmatrix}-۹&-۷\\۴&۴\end{bmatrix}$ ❸ $\begin{bmatrix}۹&۷\\-۴&-۴\end{bmatrix}$ ❹ $\begin{bmatrix}۷&۹\\۲&-۲\end{bmatrix}$

۳۵– اگر $A=\begin{bmatrix}۲&۱\\۴&۳\end{bmatrix}$، از رابطه‌ی ماتریسی $AX=A-۲I$ ماتریس X کدام است؟ (کنکور ۹۸)

❶ $\begin{bmatrix}-۲&۲\\۳&-۱\end{bmatrix}$ ❷ $\begin{bmatrix}-۲&۱\\۴&-۱\end{bmatrix}$ ❸ $\begin{bmatrix}۲&-۱\\۴&۲\end{bmatrix}$ ❹ $\begin{bmatrix}۱&۲\\۴&-۱\end{bmatrix}$

۳۶– اگر $A=\begin{bmatrix}۲&۳\\-۲&-۱\end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix}۱&۱\\۳&۱\end{bmatrix}$ باشد، دترمینان ماتریس $-\frac{۱}{۴}A^{-۱}B^{۳}$ برابر کدام است؟

❶ $-\frac{۱}{۱۶}$ ❷ $-\frac{۱}{۸}$ ❸ $\frac{۱}{۸}$ ❹ $\frac{۱}{۱۶}$

۳۷– در کدام ماتریس اگر به همه‌ی درایه‌ها مقدار دلخواه و یکسانی اضافه کنیم، دترمینان تغییر نمی‌کند؟

❶ $\begin{bmatrix}۷&۹\\۴&۶\end{bmatrix}$ ❷ $\begin{bmatrix}-۹&۷\\-۲&۴\end{bmatrix}$ ❸ $\begin{bmatrix}۷&۸\\-۹&-۶\end{bmatrix}$ ❹ $\begin{bmatrix}۵&۹\\۹&-۵\end{bmatrix}$

۳۸– اگر $\sqrt{۳}A=\begin{bmatrix}|A|+۲&|A|-۲\\|A|&|A|+۱\end{bmatrix}$ باشد، آنگاه مجموع درایه‌های ماتریس A کدام است؟

❶ $-\sqrt{۳}$ ❷ $-\frac{\sqrt{۳}}{۳}$ ❸ $\frac{\sqrt{۳}}{۳}$ ❹ $\sqrt{۳}$

۳۹– اگر A یک ماتریس وارون‌پذیر مرتبه‌ی دو و $A=\begin{bmatrix}۱&۲\\۰&۱\end{bmatrix}-A\begin{bmatrix}۲&۵\\۲&۲\end{bmatrix}$ باشد، سطر اول ماتریس A کدام است؟

❶ $\begin{bmatrix}۱&-۱\end{bmatrix}$ ❷ $\begin{bmatrix}۲&-۱\end{bmatrix}$ ❸ $\begin{bmatrix}-۱&۲\end{bmatrix}$ ❹ $\begin{bmatrix}-۱&-۲\end{bmatrix}$

۴۰– اگر A ماتریسی مربعی و $(A+I)^{۳}=o$ باشد، حاصل $A^{-۱}+۷I$ برابر کدام است؟

❶ $(A-I)(A-۴I)$ ❷ $-(A+I)(A+۴I)$
❸ $-(A-I)(A+۴I)$ ❹ $(A-I)(A+۴I)$

۴۱– اگر $A+۳A^{-۱}=o$ باشد، ماتریس $A^{۷}$ برابر کدام است؟

❶ $۸۱A$ ❷ $-۲۷A$ ❸ $-۸۱A$ ❹ $۲۷A$

۴۲– اگر $A=\begin{bmatrix}\log_۶ ۳&\log_۶ ۲\\\log_۶ ۲&\log_۶ ۳\end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix}۶^{|A|}&۲^{|A|}\\۳^{|A|}&۳۶^{|A|}\end{bmatrix}$ باشد، مقدار دترمینان B کدام است؟ (نوبت ۲- کنکور ۱۴۰۲)

❶ $\frac{15}{4}$ ❷ $\frac{9}{4}$ ❸ $\frac{9}{8}$ ❹ $\frac{15}{8}$

۴۳– اگر A ماتریس 3×3 باشد و $|A|=4$، آنگاه دترمینان ماتریس $A|A|$ کدام است؟ (کنکور ۹۸)

❶ ۶۴ ❷ ۹۶ ❸ ۱۲۸ ❹ ۲۵۶

۴۴– اگر $A=\begin{bmatrix}-1 & 4 & 0\\ 0 & \frac{1}{2} & 5\\ 0 & 0 & \frac{1}{3}\end{bmatrix}$ و $B=\begin{bmatrix}-2 & 0 & 0\\ 0 & 3 & 0\\ 0 & 0 & 4\end{bmatrix}$ باشد، دترمینان ماتریس $D=BA^{3}B$ کدام است؟ (نوبت ۲- کنکور ۱۴۰۴)

❶ 8 ❷ $\frac{8}{3}$ ❸ $-\frac{8}{3}$ ❹ -8

ویژه‌ی داوطلبان سرآمد

۱– حاصل دترمینان $\begin{vmatrix}a & b+c & c\\ b & a+c & b\\ c & a+b & a\end{vmatrix}$ کدام است؟

❶ $(a+b+c)(a-c)(a+c)$
❷ $(a+b+c)(a-c)(a+c-2b)$
❸ $(a+b+c)(a-c)$
❹ $(a+b+c)(a-c)(a+c+2b)$

۲– اگر $a+b+c=0$، آنگاه حاصل $\begin{vmatrix}a & b & c\\ b & c & a\\ c & a & b\end{vmatrix}$ کدام است؟

❶ abc ❷ $3abc$ ❸ $a^2b^2c^2$ ❹ 0

۳– اگر $D=\begin{vmatrix}2 & 1 & 3\\ a & 0 & b\\ -1 & 1 & -2\end{vmatrix}$ باشد، آنگاه مقدار $\begin{vmatrix}2-a & 1 & 3-b\\ -1 & 1 & -2\\ 2a & 0 & 2b\end{vmatrix}$ کدام است؟

❶ $2D$ ❷ $-D$ ❸ $-2D$ ❹ D

۴– اگر $D=\begin{vmatrix}1 & 1 & 1\\ bc & ac & ab\\ ac & ab & bc\end{vmatrix}$ باشد، حاصل دترمینان $\begin{vmatrix}a+b & b & ab\\ b+c & c & bc\\ a+c & a & ac\end{vmatrix}$ کدام است؟ (کنکور ۹۳)

❶ $-D$ ❷ D ❸ $(a+b+c)D$ ❹ $abcD$

۵– اگر به تمام درایه‌های ستون دوم ماتریس $A=\begin{bmatrix} ۲ & ۳ & ۴ \\ ۵ & a & ۷ \\ ۳ & b & ۶ \end{bmatrix}$ یک واحد اضافه شود، به مقدار دترمینان ماتریس اولیه چه عددی اضافه می‌شود؟ (کنکور ۹۶)

❶ -۳ ❷ -۲ ❸ ۳ ❹ ۶

۶– اگر A ماتریسی مربعی از مرتبه‌ی دو و $A^۲=-I$ باشد، آنگاه $|I-A|$ کدام می‌تواند باشد؟ ($|A|>۰$)

❶ ۱ ❷ ۲ ❸ ۳ ❹ ۴

۷– اگر B وارون ماتریس مربعی A از مرتبه‌ی دو و $A-B=۲I$ باشد، آنگاه مجموع درایه‌های ماتریس $(A+B)(A^۲-B^۲)$ کدام است؟

❶ ۱۶ ❷ ۳۲ ❸ ۴۸ ❹ ۶۴

۸– اگر A و B ماتریس‌های مربعی مرتبه دو، $A=\begin{bmatrix} ۱ & ۲ \\ -۱ & -۱ \end{bmatrix}$ و $A+B=AB$ باشد، مجموع درایه‌های ماتریس AB کدام است؟

❶ ۶ ❷ ۲ ❸ ۳ ❹ ۴

۹– ماتریس A مربعی از مرتبه ۳ در تساوی $I+A^۲=A$ صدق می‌کند. مقدار $|A|$ برابر کدام است؟

❶ ۱ ❷ -۱ ❸ $\frac{۱}{۲}$ ❹ $-\frac{\sqrt{۲}}{۲}$

۱۰– اگر $A^۲+۵A-۶I=O$ باشد، وارون ماتریس $A+۴I$ کدام است؟

❶ $-\frac{A+I}{۱۰}$ ❷ $\frac{A-I}{۱۰}$ ❸ $\frac{A+I}{۱۰}$ ❹ $-\frac{A-I}{۱۰}$

لیست کامل مجموعه‌های آموزشی

دوره ابتدایی (عادی)	متوسطه اول (عادی)	ریاضی تیزهوشان
جزوه ریاضی پنجم	جزوه ریاضی هفتم	ریاضی تیزهوشان ششم
جزوه ریاضی ششم	جزوه ریاضی هشتم	ریاضی تیزهوشان هفتم
	جزوه ریاضی نهم	ریاضی تیزهوشان هشتم
		ریاضی تیزهوشان نهم

استعداد تحلیلی (ششم به هفتم)	استعداد تحلیلی (نهم به دهم)
جزوه هوش کلامی (ادبی)	جزوه هوش غیرکلامی (تصویری)
جزوه هوش غیرکلامی (تصویری)	جزوه هوش ریاضی و محاسبات
جزوه هوش ریاضی – منطق و سرعتی	جزوه هوش منطق و استدلال (شامل تحلیل متن)

متوسطه دوم (تجربی: کنکوری)	متوسطه دوم (تجربی: تشریحی)
جزوه کنکور ریاضی دهم	جزوه تشریحی ریاضی دهم
جزوه کنکور ریاضی یازدهم	جزوه تشریحی ریاضی یازدهم
جزوه کنکور ریاضی دوازدهم	جزوه تشریحی ریاضی دوازدهم
جزوه جامع کنکور تجربی	

متوسطه دوم (ریاضی: کنکوری)	متوسطه دوم (ریاضی: تشریحی)
جزوه کنکور ریاضی دهم	جزوه تشریحی ریاضی دهم
جزوه کنکور حسابان (۱)	جزوه تشریحی هندسه (۱)
جزوه کنکور آمار و احتمال	جزوه تشریحی هندسه (۲)
جزوه کنکور هندسه (۲)	جزوه تشریحی حسابان (۱)
جزوه کنکور حسابان (۲)	جزوه تشریحی آمار و احتمال
جزوه کنکور ریاضیات گسسته	جزوه تشریحی ریاضیات گسسته
جزوه کنکور هندسه (۳)	جزوه تشریحی هندسه (۳)
جزوه جامع کنکور ریاضی	جزوه تشریحی حسابان (۲)

رشته انسانی
جزوه ریاضی و آمار پایه دهم (تشریحی + کنکور در یک مجموعه، البته تفکیک شده)
جزوه ریاضی و آمار پایه یازدهم (تشریحی + کنکور در یک مجموعه، البته تفکیک شده)
جزوه ریاضی و آمار پایه دوازدهم (تشریحی + کنکور در یک مجموعه، البته تفکیک شده)

ما متمرکز بر ارتقای کیفیت آموزش هستیم.

سپاس از توجهتان

۰۹۳۵ ۶۰۰ ۸۴۵۴

۰۹۲۰ ۶۰۰ ۸۴۵۴